

Қазақстан Республикасында кәсіподақты қалай құру керек?

Бұдан оңай не болуы мүмкін? Өзіннің қалауын бойынша кәсіподақты ал да, құра сал: менің барлық мүдделеріме сайкес келетінін қалаймын және жалпы ...! Үнемі кездесетін пікір. Басқасы қайдан болсын? Сіздің кәсіподақ құрудағы мүддеңізді түсініп алып, ондаған фирмалар осындай едәуір қиын істе азғантай (салыстырмалы түрде) ақшаға Сізге көмектеседі. Гугл немесе яндекстің іздеу тармағында тиісті сұратуды жаза отырып, Сіз кәсіподақты «құру қадамдары» туралы көптеген мысалдарды табасыз (төменде тиісті материалдарға сілтеме берілген). Алайда, мұнда бір «гәп» бар...

«Қалай құру керек» туралы рецепттер Сіздің кәсіподақ құру жайында шешім қабылдауыңыздан бұрын қойылған сұраққа жауап берген кезде ғана пайдалы болады. Және бұл сұрақ: **не үшін?** Соңғы 30 жылдан аса уақытта біз кәсіподақтарды дайындау, құру, қалыптасуы және күнделікті қызметімен айналысуға тура келді. Тәжірибеміз зор, бірақ әрдайым оң бола бермеді. Оң тәжірибені қарастыру оңай сияқты, себебі ол мүмкіншілік шегіне сәйкес келеді.

«**Не үшін**» деген сұраққа қайта оралсақ, оның жауабына мұқият көңіл бөлген жөн. Кәсіптік одақ еңбек құқықтық қатынастары шегінде жалданған жұмысшылардың құқықтарын **анықтау (1), білдіру (2), көрсету (3) және қорғау (4)** үшін қызмет ететінін бекітеміз. Бұл дегеніміз осы төртеуінің кемінде біреуін алып тастау жайындағы барлық пікірлерге «қолды бір сілтей салу». Сізге дәл осындай кәсіподақ қажет пе? Егер ризалық білдірілген жауап болса, онда осы төрт құраушы бөліктерді Сіздің кәсіпорыныңызда немесе ұйым ішінде жұмыс істейтін әртүрлі топтардың әрқилы мүдделерімен біріктіріп көріңіз. Тіпті, жұмысшылар саны аз бола тұра, Сіз әкімшілік-басқару қызметкерлері, инженерлік-техникалық қызметкерлер және бар күшін еңбек өнімін құру не болмаса қызметті (қызметтер жиынтығын) жүзеге асыруға бағытталған адамдардың бар екеніне бірден көз жеткізесіз. Егер қолыңыздан біріктіру келсе, онда сиқырлы бір күшке иесіз және Сізге кәсіподақ керек емес.

Ал, егер қолыңыздан келмеген болса – қуануға әлі ерте: Қазақстанда кәсіптік одақты нақты бір түсінікте құру мүмкін емес. Маман өкілдерін біріктіру мүмкін емес. Күші бар **«Кәсіптік одақтар туралы»** заңның 5 бабында тек бір құру қағидасы анықталған: өндірістік-салалық. Осылайша, Қазақстанда қаншама жылдан бері, кәсіптік одақтар жоқ десе болады. Ал не бар? Елімізде кәсіпорындарда немесе ұйымдарда осы кәсіпорындардың, біз құрылып келе жатқан жаңа мемлекет типін құру аясында табысты жұмыс істеуі үшін әртүрлі топтардың мүдделерін біріктіретін азаматтардың өндірістік-салалық бірлестіктері бар. Кәсіподақтарды кәсіпорын немесе ұйым деңгейінде мамандықтар, ұқсас мамандықтар тобы (болат қорытушы, кенші, жүргізуші, бағдарламашы) бойынша құру қағидасы, аймақта (бірнеше кәсіпорындар,

кала, өңір, ел) осындай кәсіподақты құру қағидасы секілді заң шығарушымен қабыл алынбады. Тек өндірістік-салалық қағидасы қабылданады ...

Егер, дегенмен, кәсіподақ құруға ниетіңіз әлі де болса, онда, уәде еткенімдей, қабыл алыңыз. Амал-тәсілдері төменде берілген.

Ең алдымен орындалуы тиіс әрекет: Қазақстан Республикасының күші бар 2014 жылғы 27 маусымдағы «Кәсіптік одақтар туралы» № 211-V ҚРЗ заңымен өзіңіз тынысып шығыңыз және өзіңіздің ниеттес адамдарыңызды таныстырып өтіңіз. Төменде келтірілген сілтеме бойынша Сіз заңнан «орынсыз» алынған мәтінді оңай табасыз, сөйтіп, айтып өткенімдей, салыстырмалы түрде азғантай ақшаға тіркелген кәсіптік одақтың құжаттары пакетінің иесі болып шыға келесіз. Бұл ретте, фирма мемлекеттік тіркеуге 10-12 жұмыс күн кетіреді.

[Кәсіподақты Астанада тіркеу. Тіркеу үшін толық құжаттар пакетін дайындау. Берілген баға басып шығаруды қамтиды! \(brost.kz\)](#)

Мұндай фирмалар, іс жүзінде, Қазақстанның кез келген өңірінде бар. Олардың қызметтерінің құны, әдетте, Сізге келесі тіркелген құжаттар пакетін ұсынуды қамтиды:

1. Құрылтай съезінің (конференцияның, жиналыстың) хаттамасы;
2. Жарғы (қазақ тіліне аудармасы);
3. ҚБ мем.тіркеу туралы анықтама;
4. Мем.баж (төлеу туралы түбіртек);
5. Автоматты жабдықта басып шығару.

Сонымен қатар, қосымша ақшаға, Сізге қосымша қызметтер де ұсынылуы мүмкін:

- мем.сатып алуға қатысуға арналған электрондық кілт;
- салық есептемесін тапсыру;
- статистикалық есептемені тапсыру;
- бухгалтерлік қызмет көрсету;
- заңгерлік қызмет көрсету;
- мем.сатып алу бойынша сауда-саттыққа қатысу үшін конкурстық/тендерлік құжаттаманы дайындау;
- "1С:Бухгалтерия" Қазақстан үшін "1С:Бухгалтерия" бағдарлама;
- "1С бойынша кеңесші:" – техникалық және ақпараттық қолдау (1С: қолдау, бухгалтерлік/салық есебі, жаңарту, салық төлеушінің кабинетімен жұмыс істеу, банк-клиент және т.б...)

Алайда, бұл барлық әрекеттердің аяқталғанын мүлде білдірмейді ... Бәрі енді ғана басталуда!

Егер кенеттен Сіз өзіңіздің кәсіподағыңызды өздігінен тіркегіңіз келсе, бұған да қол жеткізе аласыз. Өйткені, бүкіл құжаттар пакетімен ХҚКО жүгіну қиын емес, ол құжаттар Сізге белгілі: құжаттар жоғарыда берілген. Бәрінен күрделісі – дайындау... Аталған құжаттар: Хаттама, Жарғы, мемлекеттік бажды төлеу туралы түбіртек. Іс жүзінде, онда кәсіподақ құрудағы он құрылтайшылар (бастамашылар) туралы ештеңе айтылмаған. ХҚКО-на бастамашылардың тізімі және осы адамдар туралы кейбір деректерді міндетті түрде беру талап етіледі. Бұл деректерге, соның ішінде, ҚР азаматтарының жеке куәліктерінің көшірмелері кіреді. Бұған қоса, жалпы жиналыстың (конференцияның, съездің) хаттамасы немесе хаттама көшірмесін тапсыру керек. Ал, ол хаттамада дауыс беру және мәтін қамтылған, жетекшіні сайлау, жетекшіге ҚБ (кәсіподақты) тіркеу құқығын беру туралы жалпы жиналыстың (конференцияның, съездің) барлық шешімдері баяндалуы тиіс, құрылтай құжаттарына өзгерістерді тіркеу органы талап ететін болса ғана енгізу керек және т.б. қабылдап, қағазға түсіру қажет болады. Мұның барлығын екі тілде Жарғымен, Хаттамамен, түбіртекпен... жиынтықта ХҚКО тапсыру керек.

Түсіну үшін. Біз өзіңіздің кәсіподағыңыздан қалаған нәтижелерге қаншалықты тез қол жеткізгіңіз келетіні және өз күшіңізді қай бағытқа (даму векторы) жүгіндіретіңіз туралы әлі сөйлеспедік...

Біріншіден, қиын таңдау жасауға дайын болыңыз: кәсіптік бірлестіктер республика деңгейінде әртүрлі болады. Және олармен сырттай болсын танысу керек. Ал, кіммен серіктес болатыныңыз туралы мемлекеттік тіркеуге дейін шешкеніңіз дұрыс. Себебі, тіркеу және құру сатысында кеңес пен көмек алу үшін ірі серіктестерге жүгінуге болады.

Екіншіден, тәжірибе жерде тегін жатпайды және оны қазіргі бұқаралық ақпарат және коммуникация құралдарының көмегімен, жеке артықшылықтарыңызға қарамастан, жиып алуға болады: интернетте материалдар жеткілікті, оларды зерттей отырып, Сізді қызықтыратын мәселе бойынша кез келген мәліметті табуға болады.

Төменде олардың біреуіне сілтеме берілген. Бұл сілтемеде егер Сіз не қалайтыныңызды анықтаған болсаңыз, нені және қалай істеу керектігі туралы жеткілікті түрде толық жазылған. Материал «Кәсіподаққа бірте-бірте» деп аталады, 2012 жылмен белгіленген. Алайда, жұмылдыру және қызықтыру – өзінің міндетіне өте жақсы сәйкес келеді. Сілтемесі келесідей: [КӘСІПОДАҚҚА БІРТЕ-БІРТЕ | \(pricom.kz\)](http://pricom.kz)

Егер Сіз, дегенмен, бел байлаған болсаңыз ...

Кәсіподақты құрудан бұрын Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілерімен міндетті түрде танысып өтіңіз және ол актілерді қалай түсіну керектігі жайында заңгермен кеңесіп алыңыз. Шынын айтқанда, заңнамалық

нормалардың мазмұны туралы біздің ойымыз әрдайым дұрыс түсінікке сәйкес келе бермейді. Сіздің олармен танысып, оқып шығуыңыз керек:

- Қазақстан Республикасының 1996 жылғы 31 мамырдағы **«Қоғамдық бірлестіктер туралы» N 3 заңы**;
- **Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 27 маусымдағы «Кәсіптік одақтар туралы» № 211-V ҚРЗ заңы**;
- Қазақстан Республикасының күшін жоғалтқан 1992 жылғы 4 шілдедегі **«Ұжымдық шарттар туралы»** (Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 15 мамырдағы N 252 заңымен күшін жоғалтты – қазір бұл Еңбек кодексінің жеке тарауы);
- **«Еңбек кодексі» - 2015 жылғы 23 қарашадағы Қазақстан Республикасының № 414-V ҚРЗ кодексі.**

Тізім толық емес. Жұмыс барысында Азаматтық кодекстің, Қылмыстық кодекстің нормаларына да тап боласыз, айта берсе көп Дегенмен, жұмысты жүргізу қауіпсіздігімен, техникалық пайдалану ережелерімен және өндірістік санитария және гигиена нормаларымен байланысты барлық нормативтік құқықтық актілермен міндетті түрде танысып өтіңіз.

Және қорытындысында ...

Кәсіподақ құру дегеніміз жарғыны мемлекеттік тіркеп және заңды тұлға мәртебесін, заңды тұлғаның филиалы мәртебесін, кәсіподақты алғаш ұйымдастыру мәртебесін алып, осылайша істің аяқталғанын мүлде білдірмейді. Тіркелген кәсіподақ немесе алғашқы кәсіпшілер одағының ұйымы – бұл оны құрудағы алғашқы қадам. Бұл – қатты мұқтаж болған адамдарды тартуыңыз керек болатын үлкен жұмыстың басталуы. Төмендегілерге байланысты негізгі кәсіподақ міндеттерін шешуге көңіл аударыңыз:

- Еңбекақыны өсіру;
- Жұмысқа қатысты уақытты қысқарту (бұл жұмыс уақытының ұзақтығы туралы емес);
- Еңбек қауіпсіздігі мен қызметкерлердің денсаулығы;
- Кәсіпорын өз құрылымын өзгерткен, жұмысшылардың санын қысқартқан немесе таратылған (қайта ұйымдастырылған) жағдайда, жұмыспен қамтылу мәселелері;

Кәсіпорынның, қызметкерлердің, әкімшіліктің немесе инженерлік-техникалық қызметкерлердің қалған барлық күрделі мәселелеріне Сіздің қатысуыңыз ақылға салынған болу керек және Сіздің мақсатыңызға сай келіп, кәсіпшілер одағының негізгі міндеттерін шешуге көзделуі тиіс. Сізге сәттілік пен табыс тілейміз!

Ізгі құрметпен,
Юрий Гусаков
Александр Муха